

Årringen 2018

Annual Review No 22 of The Arboretum &
Botanical Gardens, University Museum of
Bergen, The University of Bergen

ISSN: 0809-5213

Journal home page:

<https://www.uib.no/universitetshagene/66488/%C3%A5rringen>

BOKMELDING

Tor Jan Ropeid:

Dagfinn Moe: Byens glemte hager :

Bergen – en innfallsport for hagekunst 1276–1900

Fagbokforlaget 2018, 384 s., ISBN 978-82-450-2652-8, kr 495.

To cite this article: Ropeid, T.J. 2019. – Bokmelding:

Moe: Byens glemte hager : Bergen – en innfallsport for
hagekunst 1276–1900. – *Årringen 2018* (22): 150–152.

Published March 2019

BOKMELDING

Dagfinn Moe: Byens glemte hager :

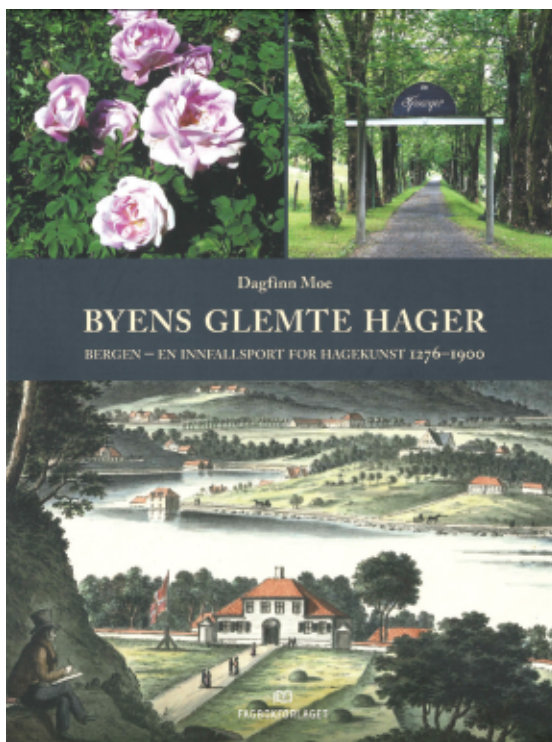
Bergen – en innfallsport for hagekunst 1276–1900

Fagbokforlaget 2018, 384 s., ISBN 978-82-450-2652-8, kr 495.

– En inspirerende historisk hagevandring som åpner lesernes øyne for glemte hageskatter

Dagfinn Moe har i en årrekke beskjeftiget seg med Bergenhalvøyens hagehistorie og har nå samlet resultatet av sitt arbeid mellom to permer. At boken kunne bli slutt-ført, var ingen selvfølge, idet sykdom så ut til å kunne sette en stopper for det avsluttende arbeidet. Heldigvis lyktes det å etablere en redaksjonskomité som ved siden av Dagfinn Moe har bestått av Synnøve Kløve-Graue og Per Harald Salvesen. På denne måten lot det seg gjøre å fullføre et manus som ellers kanskje hadde blitt liggende upublisert og dermed utilgjengelig.

Vi skal være ytterst takknemlige for at vi nå får dokumentert en side ved Bergens historie og byutvikling som ikke har blitt viet like stor oppmerksomhet som andre aspekt ved byens utvikling. Boken viser imidlertid at nettopp hager i forskjellige former har vært av stor betydning, og at de vitner om byens åpenhet for impulser fra fjern og nær. Når det tas utgangspunkt i året 1276, har dette nettopp sin grunn i hagenes betydning. I Magnus Lagabøters bylov for Bergen av 1276 gis hager et spesielt vern, noe som antyder at kongen har sett hager som et viktig element i byens liv. Dermed er utgangspunktet gitt for den historiske hagevandringen som boken innbyr oss til.

Dagfinn Moe uttrykker det slik: "Byens hagehistorie er lang og rik." Men den som på egen hånd forsøker å orientere seg i denne delen av byens historie, vil raskt oppdage at mangelen på inngående studier over Bergens hagehistorie gjør det vanskelig å skaffe seg et overblikk over utviklingen, og at bare et mindre utvalg av hager er inngående undersøkt. Denne mangelen bidrar boken i svært stor grad til å bøte på. I sitt hagehistoriske detektivarbeid har forfatteren søkt gjennom et meget stort antall større og mindre kilder og på denne måten skaffet seg en oversikt som i sin detaljrikdom er intet mindre enn imponerende. Nevnes må også de inngående studier (med eller uten lupe) av gamle kart som i dels ørsmå detaljer avslører gamle hager. Flere av disse kartene er gjengitt i tydelige reproduksjoner.

Boken er bygget opp kronologisk og ser hele tiden utviklingen i Bergen i sammenheng med europeiske hage tradisjoner og hagemoter. På denne måten utvides perspektivet til også å gi et innblikk i hagehistorie på et mer generelt plan, og det viser at Bergen til tross for sin geografiske posisjon som en utkant i Europa har vært en by med overraskende tett kontakt med omverdenen. Dette kommer f.eks. til syne i den detaljerte beskrivelsen av vennskapet mellom den bergenske apotekeren Henrik Høyer og en av datidens mest kjente botanikere, Carolus Clusius ved Universitetet i Leiden. I 1597 sender Clusius utvalg av løker, knoller og frø til Bergen, mens Høyer sender bl.a. moltesyltetøy til Leiden. Også gjennom en rekke andre eksempler viser forfatteren hvordan den overraskende tette kontakt det må ha vært mellom Bergen og hagemiljøer andre steder i Europa har preget hagene i Bergensområdet. Dette blir spesielt tydelig når vi nærmer oss slutten av 1700-tallet. Her gis det en svært interessant framstilling av Claus Fasting som i sin iver etter å innføre den nye landskapsstilen i byens hager støter sammen med det gode borgerskap som fortsatt var av den oppfatning at en hage var et sted hvor naturen skulle tuktes.

I bokens mest omfattende kapittel beskrives hvordan det gode borgerskap fra siste halvdel av 1700-tallet og utover på 1800-tallet etablerer lystgårder i og omkring Bergen. Denne delen av boken blir spesielt interessant siden det finnes et relativt rikholdig bildemateriale, bl.a. en rekke nydelige tidlige fotografier som gir et innblikk i en svunnen tid. Til slutt blir det også plass til en oversikt over offentlige hager (Byparken, Nordnesparken, Nygårdsparken) og Muséhagen.

Bokens illustrasjoner er verdt en egen kommentar. Teksten følges hele tiden av et vell av bilder som reproduksjonsmessig er gjennomgående av høy kvalitet, noe som er spesielt viktig når eldre kart skal gjengis.

I en bok som er så spekket av detaljer som denne, vil man alltid kunne finne noe å sette fingeren på. Ikke alle språklige småfeil eller trykkfeil er blitt fanget opp i korrekturprosessen. I plantelistene på slutten av boken vil Dagfinn Moe som botaniker sikkert ergre seg over noen få feilskrivninger i plantenes vitenskapelige navn. Og som germanist tillater anmelderen seg å påpeke at konsentrasjonen må ha sviktet når det skrives at byen Berneuchen var polsk i 1901. Det korrekte at den på dette tidspunkt var tysk, men at den ble polsk som en følge av grenseforskyvningene etter 1945. Slike pedantiske bemerkninger forringer likevel på ingen måte bokens verdi.

I sine sluttkommentarer skriver forfatteren at det med sikkerhet finnes stoff, enten i offentlige arkiver eller i private hjem, som ikke er blitt tatt med. Han sier selv at han gir stafettpippen videre. Dermed uttrykker han også et håp om at Byens glemte hager vil kunne inspirere andre til å grave videre i en del av kulturhistorien som altfor ofte er blitt neglisjert. Selv vil jeg anbefale å bruke boken som en veibok inn i glemte sider av byens historie. Dagfinn Moe viser at det å være glemmt ikke er det samme som å være spurløst forsvunnet. Han viser hvor vi ennå kan finne rester av fordums hageprakt og bidrar på denne måten til at vi med bokens hjelp kan forvandle en beskjeden søndagstur i Bergen eller i byens omegn til et møte med rester av en kulturhistorisk fortid mange av oss ikke engang visste eksisterte.

Konklusjonen er enkel: Dette er en bok som på det varmeste anbefales den hage- og/eller kulturinteresserte.

Tor Jan Ropeid